

Balázs Sándor

Köznapi filozófia

Gondolatok példázatokkal
VIII.

VÁLTOZATOK EGY-EGY TÉMÁRA

CÉLSZERŰSÉG, ÖNMEGVALÓSULÁS

1. A kitűzött cél nem valósítja meg önmagát.

Arról folyt a beszélgetés, vajon ha kitűzünk magunk elé valamilyen célt, várhatjuk-e, hogy az önmagától megvalósuljon. Szinte egyöntetű volt a vélemény, miszerint ez lehetetlen. Mégis akadt egyvalaki, aki nem értett egyet ezzel.

— A célkitűzés beleépül tevékenységünk egészébe, s okként igenis taszít bennünket a megvalósítás felé. Ha elhatározzuk, mondjuk, egy munkagép elkészítését, akkor ennek a szerkezetnek a képe megjelenik az előre elkészített tervrajzon. Ez mintegy vonzza maga felé a cselekvést. A célpont tehát végül is önmaga-teremtő lesz. Azért fogjuk elérni, mert a cél-ábra mint ösztökélő impulzus e felé tolja minden energiánkat. Már csak nyelvtanilag is áll ez a tézis: az elérendő pont kijelölése nélkül ugyanis nem lehet szó *célmegvalósításról*. A „cél” szavunk eleve feltételezi a valóra vált állapot előéletét, a szándékot. E nélkül értelmetlen ez a kifejezés. Ami ennek hiányában következik be, az nem célrealizálás. Világos tehát, hogy az előzetes célkép mintegy csalogatja magához a cselekvőt.

Elhangzott az ellenvélemény is.

— Ön összetéveszti a vonzást és a taszítást s nem tesz különbséget a jelenséget előidéző ok-halmaz, illetve annak egyik ok-tényezője között. Nem a cél csábítja önmaga felé a fejleményt, hanem mi tereljük a történést ez irányba. Ebben a munkálkodásban egyik — de csak egyik — buzdító elemként ott van a céltudat. Ám ez egymagában kevés. A célkitűzés, még mielőtt megvalósítottuk volna, csupán a fejünkben lapuló gondolat. A cél mint tényleges alkotás — mármint az a bizonyos munkagép, amelyről szólt — viszont a tárgyi világ része. Ha az emberi elme pusztán szellemi erőfeszítéssel tárgyakat tudna teremteni, akkor ő volna az Alkotó. Az más kérdés, hogy miután valami cél megvalósított mivoltában tárgyasul, magán viseli a tervezőjétől a többletet: azt, hogy nem egyszerűen objektumként tételeződik, hanem ugyanakkor tőlünk kapott tulajdonsággal is bír: a mi célunk megtestesítője.

Ezzel egyetértésben valaki így vonta le a maga profán következtetését:

— Ha a cél megvalósítaná önmagát, akkor bezárnák a gyárat, s helyükbe tervezőintézeteket építenének. Meg aztán a futóversenyeken nem volna szükség az atléták erőfeszítéseire. Elég lenne kihúzni a célszalagot, s ez vonzaná magához őket.

2. Előfordulhat az önmagát megvalósító feltételezés?

Mi az, hogy önmagát megvalósító feltételezés? Ilyesmiről nem hallottam, s nincs is — kezdte az okfejtését. — Önmegvalósító jóslat valóban létezik, de az egészen más. Hiszen a jóslat nem vélelem. A hipotézis más, mint az autogenetikus anticipáció, a hipotetikus autorealizálás probabilitása fikció, obskúrus abszurditás, az irracionalitás non plus ultrája, inkoherens koncepcionális anti-racionalitás — érvelt, gondolván, hogy e mondatában az idegen szavak nagyobb tudományosságot kölcsönöznek véleményének.

Pedig nem így történt. A bölceleti képzettséggel nem rendelkező köznapi hallgatóság meg sem értette, mit mondott. Ebből levonhatta volna a következtetést: a nagyközösség előtt filozofáljunk úgy, hogy ne csak a bölcelettudomány doktorai értsék meg, mit mondok.

A tudománytörténettel foglalkozó szakember viszont megértette ezeket a nem magyar kifejezéseket, s egyetértett vele.

— Mélyen igaz ez a megokolás. Ha nem így volna, könnyű dolguk lenne a kutatóknak. Egyszerűen hipotéziseket vetnének papírra, s ezekből önmaguktól kikelnének az igazolt tudományos elméletek.

Volt valaki, akinek kételyei támadtak:

— Itt valami félreértés van. Sem a jóslat, sem a feltételezés nem önmegvalósulás. Amikor ez történik, akkor az emberi cselekedeteket valamilyen vezérezsme irányítja, s ennek következtében az előre látottnak gondolt vagy feltételezett jelenség bekövetkezik. Ha az emberek szentül meg vannak győződve az előrejelzés szükségszerűségében, s ez valóban így megy végbe, akkor nem azért történik valami az orákulum szerint, mert megjósolták. Hanem mert az emberek e prevízió tudatában tevékenykedtek. Ekképpen persze, hogy teljesül az, amit egy Pythia nevű papnő Delphiben, félig öntudatlan állapotban, elmotyogott. A jövendölés és a hipotézis között nincs nagy különbség. Ekkor is, akkor is a gondolat irányította *cselekvéslánc*, nem pedig maga a *prófécia* vagy a *hipotetikus képzelgés* eredményezi a végpontot. A jövendölés realizálását vagy a feltevés alátámasztását. Ha abszurd a jövőbelátás vagy képtelenséget gondolunk el, akkor természetesen hiába várjuk az örömteli beteljesülés pillanatát.

S akkor megszólal a tudományos intézet takarítónője, aki akaratlanul tanúja volt a beszélgetésnek, bár semmit nem értett az egész diskurzusból. Legkevésbé az idegen szavakat.

— Ahogyan a faliórát nézem, nemsokára talán be fogom zárni az intézet ajtaját. Gondolom, el fogják hagyni a laboratóriumot.

Mind a jóslat, mind a feltételezés beteljesült. De nem azért, mert Mari néni ezt kimondta.

3. Keressünk-e mindenben célszerűséget?

Egy filozofikus okfejtés után elhangzott a végszó.

— Rendben van, én elfogadom, hogy a cél nem valósítja meg önmagát. De ami egyszer már létezik — még ha nem is önmegvalósító cél minőségében, hanem egyszerűen állapotként —, annak célszerűnek kell lennie. A létezés mindig a valamiért létezést jelenti.

A hallgatóságból a nyelvművelésre hajlamos személy érdeklődni kezdett:

— Mit jelent az, hogy „valamiért”? „Azért, mert”-et, vagy „azért, hogy”-ot? Mert ha ez az inkriminált „valamiért” az „azért, mert”-re utal, akkor erre kérdezzünk rá: valami *mi miatt* következett be, ha viszont az „azért, hogy”-ot kutatjuk, akkor a *mi célból* érdekel minket.

Az előadó filozófiai terminusokat — finalizmus, determinizmus — dobott be, de ezek aligha okozhattak zavart akár a filozófiai lexikonokat soha nem használók elméjében sem. Ő maga ugyanis köznyelvűen értelmezte őket.

– Én a finalizmus és ugyanakkor a determinizmus elkötelezettje vagyok Számomra az „azért, mert” és az „azért, hogy” takarja egymást. A „miért történt így?” kérdésre mindig két feleletet lehet adni: „azért, mert az okok meghatározták a történést” és „azért, mert az esemény ily módon lett célszerű.” Az okság a célszerű létezés felé terelő hajtóerőként működik. Ekképpen a kauzalitás és ennek végterméke, a finalitás egymásba szervesül. Így is mondhatom: e két filozófiai kategória — mármint a célirányosság és az okságelv — szinonima.

A kérdezőt ez nem elégítette ki.

— Egyszóval Ön szerint minden, ami egzisztál, célmegvalósított állapotban van. Pusztán azért, mert okok hozták létre. Van-e önnek vakbele? Igen? Akkor megmondaná, mi célszerű ebben? Ha esetleg kikutatjuk, milyen okok miatt alakult ki az emberi szervezetben ez a szükségtelen szerv, akkor ezzel már be is bizonyítottuk annak finális voltát? Talán csak nem Jean Effelre, a gúnyrajzok nagymesterére gondolt, aki az ember teremtését ábrázolva tréfálkozva megjeleníti az Istent, amit éppen az embert formálja ki agyagból, de félrenéz, s közben az ördög elhelyezi Ádám szervezetébe a vakbelet. Ez lenne az az oksági tényező, amely a vakbelünk létét eredményezte, s mivel a kauzalitás és a finalizmus összenő, ezzel már igencsak célszerűvé lett ez a minden ízében felesleges bélnyúlvány? Mondja csak el a vakbelet operáló sebésznek, hogy ő az ördög kauzális művét kénytelen eltávolítani. Ki fogják kacagni.

A közbeszóló véleménye meghökkentette a filozófust, de nem győzte meg.

4. Vajon az eszköz nem szentesítheti-e a célt?

Energikus, nagyravágyó uralkodó volt. Becsvágyánál csak a hatalma volt nagyobb. Ekképpen volt miből kielégítenie magasra törő ambícióit. Halhatatlanságra vágyott, bár tudta, hogy testi mivoltában ezt nem érheti el: a halál nálánál is nagyobb úr. De legalább a hírneve maradjon fenn az idők végezetéig. Ennek az egyetlen célnak rendelt alá mindent. Kereste a megfelelő eszközöket, amelyekkel ezt valóra válthatja.

Hatalmas építkezésekbe kezdett, tudva, hogy ez szolgálja legjobban önző célját: saját dicsőségének meghosszabbítását. Felkutatatta a birodalom legkiválóbb szobrászait, s a tallért nem sajnálva a legmívesebb szobrokat rendelte meg tőlük. Ezek a finom ízléssel kifaragott márvány műrecek a város terein mind, mind az ő érdemeit voltak hivatottak népszerűsíteni. A felfuvalkodott imperátor a festészetet is saját gógjének szolgálatába állította. A legkiválóbb piktorok pompás festményekkel ékesítették a paloták fényben úszó termeiben a falakat, felbecsülhetetlen értékű freskókban gyönyörködhetett a szem, amerre ellátott. Meg aztán az impozáns amfiteátrumok! Messze földről jöttek megcsodálni, mit képes alkotni a dolgos kéz egy önhitt tirannus dicsőítésére.

Az élet azonban véges, az egyetlen célt, az önmaga felmagasztalását követő cézár elhunyt. Azóta hosszú századok teltek el, ma már csak a történészek emlékeznek rá. S meg is írják róla lesújtó értékelésüket. A nagyolás, az önimádat szolgálatába állított uralkodásának idejét a birodalom legszégyenletesebb korszakának nevezték.

Akadtt azonban egy művészettörténész, akinek más volt a véleménye. Ő különbséget tett az aljas akarat-irányulás és az ezt érvényesítő eszközök között. Szerinte ugyanis, ha eltekintünk a céliránytól — attól, hogy mit szolgáltak a műalkotások —, bizony elismerést érdemel az a mód, ahogyan ez a velejéig romlott, alávaló diktátor a maga mocskos szándékát érvényesítette. Ha nem került volna trónra ez a hitvány rongy, ma sokkal kevesebb műértéke volna az emberiségnek.

Szennyes szándékok megvalósításának eszközei is lehetnek értékek, s ezzel szentesítik a célt — mondta ki a végső szentenciát a műtész, amellyel még a saját céhtagjai közül sem mindenki értett egyet. Főleg azok, akik nem tartották műértékeknek az egyeduralkodót dicsőítő alkotásokat.

ERKÖLCS, BŰN, JÓ ÉS ROSSZ

1. A becsület és becstelenség megítélése az adott társadalmi közegben kialakult becsületérzés milyenségétől függ.

A rablóbanda töviről hegyire megszervezte az akciót. Mindenkinek kiosztották a feladatot. Az egyik a kiszemelt bank oldalbejáratánál felügyelt, nehogy váratlan meglepetésben legyen részük. A másik az ór leütésével volt megbízva, a harmadik, aki értett az elektronikához, a riasztóberendezést kapcsolta ki. Meg aztán ott voltak a tulajdonképpeni végrehajtók, a főnök a revolverével, a közvetlen munkatársa, akinek az előkészített bőröndbe kellett belegyömöszölnie a prédát. Kint várakozott valaki egy gépkocsival, ő menekítette a — saját kifejezésükkel — „bankügyletet lebonyolító” csoport hozamát.

Minden a terv szerint történt. A sikeres akció után a koffernyi bankjegyköteg nagy halomban ott tornyosult a vállalkozást kieszelő bandavezér íróasztalán. Mert hiszen ő nemcsak a fegyvert, hanem a tollat is magabiztosan használta. Ehhez pedig íróasztalra van szükség. Nem volt ő akárki, eredetileg filozófusnak

készült. Kedvelte az etikát, csak pillanatnyi anyagi gondjai szólították el igazi hivatásától, s adta fejét bankok megkopasztására. Most, az osztozkodás előtt elméleti magaslatokban lebegő bölcséleti szónoklatot tartott.

— Nem hiába terjedt el az a szófűzés, hogy zsványbecsület. Van ilyen. Sőt, még a gengszterek erkölcsi kódexét is ki tudnám dolgozni, ha a filozofálásból jobban meg lehetne élni, mint a bankrablásból. A mi filcálarc mögötti szemérmes-kék szemünkben az tisztességes dolog, ha mindenki a hozzájárulásának mértékében részesedik a közösen szerzett javakból. Ez a mi morál-tanunk alfája meg ómegája. És ezt mi sokkal korrektebben követjük, mint azok, akik minket elvetemült, skrupulus nélküli, erkölcstelen gazembereknek titulálnak.

— Persze csak akkor, ha elkapnak — vetette közbe a szakadatlanul heccelődő, a bankok védőberendezését kijátszó elektronikus szakember.

A főnököt nem lendítette ki teoretikus lendületéből e végzetes lehetőség emlegetése. Folytatta.

— Bezzeg a másik oldalon, a bankárok kasztjában más erkölcstan járja. Nekik halványlila fogalmuk sincs a becsületes elosztás elvéről. Az ő gyalázatos kandi szemükben nem az erkölcsös, ha a halandók a szerzett javakból a gürzésben való részvételük szerint részesednek, hanem ha másokat kölcsönökben részesítenek, egzisztenciát széttaposó uzsorakamattal. Micsoda munkaerkölcs ez!

A banda egyik tagja, aki megunta a viselkedéseméleti bölcséleti karattyolást, máris nyújtotta markát a neki járó összegért. Meg is kapta a magáét. Nyilván nem az összeget.

— Nekünk — dühödt fel a klánvezér ezen a provokatív gesztuson —, akik nem a főkaput használjuk s nem a portás hajlongásai közepette vagyunk bejáratosak a bankokba, megvan a magunk normarendszere, etikai értékrendje. S nemcsak a becsületességről, hanem a becstelenségről is. A legnagyobb hitványosság, ha egy olyan szerzet, mint te, aki csak odasodródtál a zsákmány happolásához, te, aki sunyin meglapultál, akit azzal bízunk meg, hogy szimatold ki, jönnek-e a hekusok, viszont azt kémeled, ha szór van, merre tudsz menekülni, nos, te most elsőnek nyújtod felém a szutykos tenyeredet a szerzemény tisztességes elosztásakor? Van neked fogalmad a morálról?

**2. A jó és rossz közötti alternatíva viszonylagos;
amikor a kisebb és nagyobb rossz közül kell választani,
akkor a kisebb rossz lesz a jó.**

Az orvosi látélet lesújtó volt. Amikor a kezébe adták a papírt, a sok latin kifejezést, grafikont, kabalaszerű jelet nem értette, de az egyik tanársegéd megmagyarázta neki. Valamilyen vérrögöt emlegetett, és ha jól jegyezte meg a kifejezést: trombózt. De leginkább az „életveszély” szó kúszott fel rémületkeltően az agysejtjeibe. Ő csak annyit észlelt magán, hogy baj van a lábával.

Aznap beteglátogatás volt. A mellette levő ágyon feküdt a turbános — így nevezték a páciens, a fejét övező irdatlan kötés miatt —, őt kereste fel az egyik szaktársa az építkezési vállalatától. A lábfejős, trombózisgyanús beteg csak fél füllel hallgatta a beszélgetésüket. A foszlányokból rakta össze, miről is társalogtak. Az ártalmas és a hasznos közötti választás volt a téma. A látogató szaki

mintha megfeddte volna a betegági haverját, talán azt emlegette, hogy munka közben mennyire szükséges feltenni a fejtető sisakot. Lám csak, cimborájának ennek a hiánya miatt kell most viselnie ezt a nem éppen fejdísz.

— Bezzeg én különbséget tudok tenni a káros és előnyös között — mondta ki a szentenciát a keleti fejtető nélküli szak. — Az én koponyámat mindig órányalként védelmezi a keménykalap, ahogy mi becézzük a védősisakot. Választani tudni kell. Aki nem a számára jó mellett dönt, az megismeri, mi a rossz.

A lábproblémás szomszéd ágyas ezzel a másoktól kihallgatott nagy igazsággal aludt el. Másnap a főorvos kegyetlen őszinteséggel felvilágosította: cudar állapotban van. Az élete forog kockán. Egyetlen menekvése van, ha amputálják az egyik lábát. Ő törte magát, eszébe jutott, mire figyelmeztetett a szomszédos ágy mellett a melóstárs: ha a jó és a rossz néz farkasszemet, mindig a számodra jó mellett dönts. Igen ám, de jó nekem, ha levágják a lábam? Az bizony igencsak rossz. De vajon rosszabb, mint az annál rosszabb: a halál? Nem. Hát akkor az amputálás mint kisebb rossz miért ne lehetne a jobb? Ezzel a dilemmával aludt el.

Az orvosi beavatkozás után meglátogatta őt kedves felesége a kórházban. Első szava ez volt: „Milyen jó, hogy legalább fél lábbal, de mégis élsz.”

ELLENSÉGKÉP

1. Az ellenséged ellensége nem biztos, hogy szövetségese.

— Nagytata — kérdezte az unoka — miért megy előre az óramutató?

— Elmesélem neked, miért: Volt egyszer, hol nem volt, szóval ott, ahol a mesében szokás, az üveghegyeken túl, sőt még azon is túl, két kacsalábon forgó vár. Az egyik, a Fehér Vár balról jobbra forgott, s benne az órák is így mutatták az időt. A másik, a Fekete Vár fordítva keringett, s itt az órák időjelzője is ellenkező irányban araszolt. A két várúr igen nagy vetélytárs volt, sokszor csatároztak annak eldöntése végett, melyikük óramutatója jelzi pontosan az időt.

Élt az üveghegyek tetején egy hétfejű, tűzokádó sárkány, akinek a varázsszemüveget viselő jóvendőmondó megjósolta, hogy 33 nap múlva el fog pusztulni. Amikor ezt hírül vette, igencsak felpaprikázódott. Dühét a Fekete Vár urára fecskendezte, akinek az órái — visszafele haladva — egyre csak arra emlékeztették, hogy percről percre mind kevesebb és kevesebb ideig áraszthatja magából a lángot. Lecsapott rá, felégette a várát, valamennyi órájával együtt, amelyek a végítélete dátumának mielőbbi közeledtét jelezték. Hátha így megmenekül a megjövendölt végzettől.

A Fehér Vár ura elégedett volt, lám csak, másvalaki megsemmisítette az ő ádáz ellenségét. Voltak a várában olyanok, akik tanácsolták neki: jó volna összefogni ellensége tönkretévőjével, azzal a tűzokádó sárkánnyal. Ő azonban csak ingatta a fejét: nem és nem.

A mindent lángba borító tűzokádó sárkány — mondta a Fehér vár ura —, lehet bár ellenségem ellensége, de nem biztos, hogy ettől még a barátom. Hiszen

engem és az én időjelzőimet, az előre igyekvő óramutatókkal együtt, ugyanúgy megsemmisítheti, mint az ellenfeletem. Minthogy ezek a mozgó mutatók — igaz, más irányból — ugyancsak jelzik az ő pusztulásának közeledtét.

A tüzet lövellő sárkány végnapja valóban eljött, a Fehér vár parancsnoka viszont életben maradt a maga óráival.

Lám csak, az ellenségem ellenségével kötött szövetség feladása miatt mutatják az időmérők ma is megfelelő irányban az órákat és percekét.

2. Ha ellenségedet nem tudod elpusztítani, fogadd barátoddá — vélekedik a skrupulus nélküli gazember.

A történészek mindhiába kutakodtak a felől, miként halt meg a Nagy Hadvezér, éppen barátja, a Kiváló Hadvezér táborában. Számos feltételezést lejegyeztek. Akadt olyan krónikás, aki állította: csakis a saját emberei teheték el láb alól. Azok, akiknek nem volt ínyére, hogy éppen egykori ellenlábásának, Kiváló Hadvezérnek lett a barátja. Jobb szerették volna, ha a két hadúr továbbra is ellenségeskedik. E hipotézis szerint a felbujtók csakis a Nagy Hadvezér zsoldos vezetői lehettek, akik féltek, nehogy munkakörülmények — vagyis a hadviselésért járó zsold — nélkül maradjanak a két egykori szembenálló fél közötti konfliktus felengedése miatt.

Más történetbúvárok véleménye szerint éppen Kiváló Hadvezér köréből kerülhettek ki a gonosztevők. Olyanok, akik rettegtek: Isten ments, még elveszítik haduruk kegyét, s az alázattal kiszolgált parancsnokuk helyettük az egykori riválist, a mostani barátot fogja különleges elbánásban részesíteni.

Ismét más vélekedés bedobta a köztudatba, miszerint az immár barátságot kötött két fővezér ezzel a hadifriggyel hatalmas katonai erőre tett szert, ez veszélyeztette a szomszédos államokat, s ezek valamelyike bérelt fel bérgyilkost, legalább az egyikük megsemmisítésére.

Az igazságot a történészek soha nem derítették ki.

Történt ugyanis, hogy Kiváló Hadvezér megérezte: ellenségétől csak úgy képes megszabadulni, ha cimborájává fogadja. Nagy ünnepséget rendezett a kettőjük kézfogása alkalmával. Folyt a bor, zabálták az ürücombot, mindenki örömmámorban úszott. Nagy Hadvezér jócskán felöntött a garatra.

Amikor részegen betámolygott a neki elkészített ünnepi sátorba, kit talált ott, mint új keletű barátját, aki tövig mártotta belé a törét.

3. Annál, hogy az ellenségedtől függsz, csak az rosszabb, ha az ellenséged udvariaskodni kezd veled.

Ketten vonszolták magukat a sivatagban. Katonatársak, de halálos ellenségek is voltak. Egyikük már a kimerültség végső stádiumába jutott, napszúrásos delíriumában kusza gondolatok kergették egymást az agyában. Tudatalatti bölcs mondások tülekedtek benne, hogy a tudat alagsorából előbújjanak s megvilágosodjanak az én-tudat felső emeletein. Emlékezett a figyelmeztetésre: nem jó, ha a sivatagban a kulacs az ellenséged hátizsákjában van. Márpedig ez most ott van. Meg aztán a rosszakaród gyanús szívélyességéről is eszébe jutott egy s

más. Valamikor olvasott egy viccet: az arab az egyik feleségével bandukol a sivatagban, elől az asszony, utána ő. Meglátja Allah, s leszól a mennyekből: „Te arab, nem tudod, hogy a Koránban az áll, hogy elől megy a férfi, őt követi az asszony?” Mire a turbános: „Igen, de amikor a Koránt írták, nem volt aláaknázva a sivatag.” Ezt csak gondolatban merete felidézni, s nem kimondani. Nehogy a Koránt meggyalázó provokációja miatt ő is, mint nem egy társa, az arab világ eszmevilágát beszennyező írásai — vagy, mint ahogyan hallotta: karikatúrái — miatt kiérdemeljék az iszlám vérbosszúját.

Hülyeségekre gondolok, csitította magát. Inkább azon mélné, miként férhetné hozzá ahhoz az áhított kulacshoz. Hiszen ez az aljas riválisom akkor sem adná ide, ha könyörögnék.

S akkor megszólalt a kulacsos. Te jó ég, gondolta a másik, csak nem azt ajánlja fel előzékenyen, hogy én menjek elől?

— Biztosan megszomjaztál — szolt nyájas hangon. — Íme, itt egy üveg, húzál belőle. Te nem tudsz franciául, az van ráírva a címkére, hogy *üdítő*.

Pedig ő tudott franciául. Legalábbis annyit, hogy a „*Poison*” nem üdítőt, hanem mást jelent.

**4. Ne azoktól tartsunk, akik a barikád túlsó oldalán vannak,
hiszen őket legyőzhetjük; inkább azoktól, akik a barikádon
terpeszállásban várják a harc kimenetelét,
s győzelmünk esetén a mi oldalunkon szállnak le.**

János, Ion és Ádám évfolyamtársak voltak az egyetem hidrológiai karán. Mindhárman a folyók szabályozására szakosodtak. János a Marost Ármentesítő Vállalat vezetője lett, Ion ugyanezt a tisztséget töltötte be az Oltot Szabályozó Vállalatnál. Ádám egyelőre talonban volt, más irányban tapogatózott.

Történt egyszer, hogy pályázatot kellett beadni folyószabályozásra. A versenykiírást megnyerő vállalatnak tetemes nemzetközi támogatást helyeztek kiállításba. A marosiak és az oltiak egyaránt benyújtották igényüket. Ádáz harc kezdődött János és Ion között.

Ádám a vadra leselkedő éber vadász szemével figyelte az események alakulását. Időközben megszédte magát a Dnyesztert Szabályozó Vállalatnál, most luxusvillát építtetett magának. Éppen ott, ahol a Maros és az Olt ered. Nyaralójának ajtaja az Olt forrása felé nyílt, az ablaka pedig a Maros kútforra felé. Most nem tudta eldönteni, melyik vállalatot támogassa a tekintélyes summa elnyerésében. Részt vett az Oltot Szabályozó Vállalat közgyűlésein, egyre csak hajtogatta, hogy a nyaralójának Oltra nyíló ajtaján beenged mindenkit, aki érdekelt e folyót egyengető pályázat elnyerésében. De ott pöffeszkedett a Marost Ármentesítő Vállalat plenárisain is, itt azt bizonygatta, hogy a villájának az ablakából a Maros forrása látszik, tekintete efelé tárul ki, szívét-lelkét e folyó árvízmentesítése izgatja.

Végül a marosmentiek szakították át a célszalagot, megnyerték a pályázatot. Ádám, aki zsonglörösködött a nevével, az „Olt”-nál Adam, a „Maros”-nál Ádám volt, most egyértelműen lecsatlakozott a marospártiakhoz. Zamatos demagógiával, fordulatos populista jelszavakkal szónokolt a Maros-rendezési tervek ülés-

sein, míg végül — a könyökét is használva — János helyett őt választották meg elnöknek.

Közbejött azonban valami. Mégpedig egy szélviharos, zivataros éjszaka, amikor is a két folyó forrásánál terpeszkedő nyári luxuslakba becsapott a villám. Ádám — vagy talán Adam — éppen ott tartózkodott, s mint macska üldözte egér szaladgált az ajtó és az ablak között. Nem tudta eldönteni, vajon az ajtón keresztül vagy az ablakot át meneküljön-e. Végül kiugrott az ablakon — s ez lett a veszte. Odaveszett, az egykor — valahol keleten — dácsának nevezett fényűző vikendházával együtt. A villámsújtotta fejedelmi nyári lak porait szétszórta a szélvihar, egy része a Maroson, a másik az Olton csörgedezett lefele a tenger felé.

Jánost újból megválasztották a Marost egyengető vállalat igazgatójának. A posztjára visszakerült főnök otthon, a feleségének mondta ki az eseményalakulás erkölcsi tanulságát:

— Sajnos, a természet elemi erői most igen, de máskor nemigen tesznek igazságot. Nem büntetik nonstop azokat, akik az ajtó és az ablak között ingadoznak, míg végül — amikor onnan jobbnak tűnik a kilátás — az ablakot választják. E viselkedés ránk nézve sokkal veszélyesebb, mint azoké, akik az ajtóban állva nyíltan ellenünk szónokolnak.

5. Aki ócsárolja az őt legyőző ellenfele képességeit, többszörösen saját magát becsüli le.

A Szacsvaújívárosi Sport Klub csapata sorsdöntő futballmérkőzést játszott a Szacsvaóvárosi Sport Klub gárdájával. A második félidő végéig még tartották magukat, góltalan döntetlen jelzett az eredményhirdető tábla, akkor viszont az óvárosiak egyik csatára csukafejessel bevette a kapujukat. Egy nullára kikaptak.

Megindult a sajtókommentár az újívárosi újságokban. Az egyik sportriporter így vélekedett: egy pancser csapattól kaptunk ki, olyantól, amelynek játékosai még azt sem tudják, melyik a jobb, s melyik a bal lábuk. Nem is tudhatják, hiszen kétféleképpen. A taktikájuk olyan, mint a Napóleoné, aki Moszkva alatt elvesztette a csatát. A jobbszélsőjük minden bizonnyal pékmester. Mert csak kiflit tud rúgni. A bal hátvédjük pedig talán a gyertyagyárban dolgozik. Hiszen valahányszor hozzáér a labdához, gyertyát rúg. Hadd lássák otthon is! A centercsatárjuk úgy veszi le a labdát, hogy az átpattan a schengeni határon. Márpedig mi még nem rúgjuk a lasztit az ottani futballpályákon. A kapusuk? Úgy kapkod a labda után, mintha legyeket akarna fogni. Ilyenkor, késő ősszel? Amikor azok már haldokolnak? Azt mondják: a kapus hálóőr. Ő jó volna, ha elmenne halászni. Őrizni a kivetett hálót, vajon nem akadt-e benne legalább egy csuka. Arra ugyanis nem való, hogy egy tisztességes portási állást betöltsön a Halászos Klubjában. Egyszóval: a nullánál is lennebb kvalifikálható együttestől voltunk kénytelenek elszenvedni az egy-nullás vereséget. Pusztán azért, mert egyszer véletlenül kockára esett a labda. Mármint annak az ikszlábú, vízfejű csatárnak a kockafejére, ahonnan a széljárás miatt a kapunkba sodródott a pettyes.

Az óvárosi újságok nem hagyhatták szó nélkül ezt a kifakadást. Filozófus hajlamú riporterük megteoretizálta az esetet.

„Aki legyőz valakit — jobb annál. Minél nagyobb súlyú ellenfél felett aratunk győzelmet, annál értékeesebb a trófea. Amikor a nálunknál értéktelenebb arat diadalt felettünk, akkor mi még ennél is gyengébbek vagyunk. Ha igaz volna, amit az újbárosiak a mi csapatunkról írnak, akkor az ő együttesük még miénknél is silányabb. Jobb lett volna feldicsérni minket, nem csak azért, mert ez nekünk is jólesne, hanem azért is, mert így az ő vereségük sokkal indokoltabb lenne. Végül is nem nagy szégyen kikapni egy jobbtól. Annál inkább attól, akit nálunknál alacsonyabb rendűnek tartunk.”

Kiadványaink

2016-ban megjelent

